

ผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่มีต่อการตั้งถิ่นฐานและการใช้ที่ดิน
ในบริเวณเกาะลันตา สุราษฎร์ธานี

นายธรรมรงค์ อุทัยรังษี, 1954-.....

ศูนย์วิทยพัชการ
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ภาควิชาภูมิศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2529

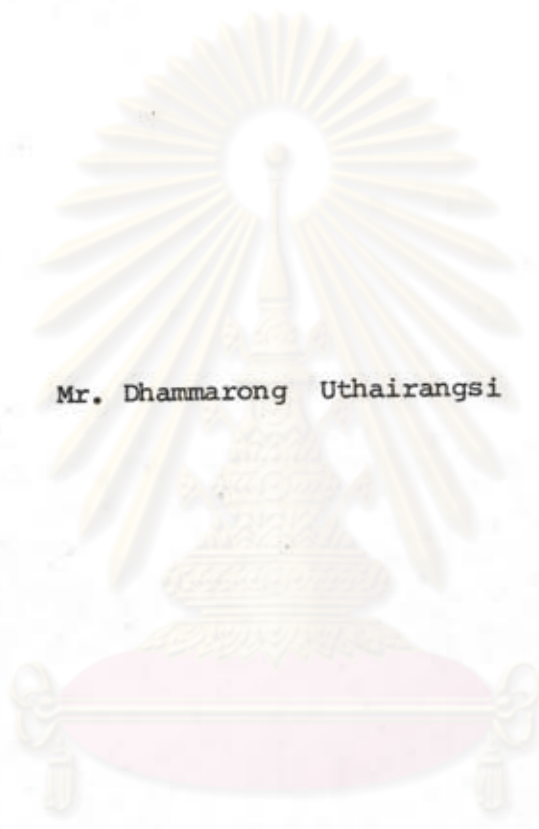
ISBN 974-567-127-4

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

012122

J 15824329

IMPACT OF TOURIST DEVELOPMENT ON SETTLEMENT AND LAND USE
ON KO SAMUI, SURAT THANI

Mr. Dhammarong Uthairangsi

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts

Department of Geography

Graduate School

Chulalongkorn University

1986

ISBN 974-567-127-4

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่มีต่อการตั้งถิ่นฐานและการใช้ที่ดิน
 ในบริเวณเกาะลันตา สุราษฎร์ธานี
 โดย นายธรรมรงค์ อุทัยรังษี
 ภาควิชา ภูมิศาสตร์
 อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรชัย พงศ์ประยูร
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุรศักดิ์ ศิริไพฑูริย์สินธ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
 (ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร รัชชารักษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดวงพร นพคุณ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
 (รองศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรชัย พงศ์ประยูร)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุรศักดิ์ ศิริไพฑูริย์สินธ์)

.....กรรมการ
 (รองศาสตราจารย์รัชนิกร บุญ-หลง)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่มีต่อการตั้งถิ่นฐานและการโยกถิ่นในบริเวณ เกาะลุมพุก สุราษฎร์ธานี
ชื่อผู้ผลิต	นายธรรมรงค์ อุทัยรังษี
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. ฉัตรชัย พงศ์ประบุร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุรศักดิ์ ศิริไพฑูริย์สินธ์
ภาควิชา	ภูมิศาสตร์
ปีการศึกษา	2529

บทคัดย่อ

จุดมุ่งหมายของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ต้องการศึกษาถึงผลกระทบที่มีต่อการตั้งถิ่นฐานและการโยกถิ่นในบริเวณ เกาะลุมพุก อันเป็นผลมาจากการพัฒนาการท่องเที่ยว จากการวิเคราะห์การกระจายประชากร การย้ายถิ่นและทัศนคติของชาวเกาะลุมพุกที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่บริเวณนี้

วิธีการศึกษาคือการใช้เทคนิคทางภูมิศาสตร์ การแปลภาพถ่ายทางอากาศ และการใช้แบบสอบถามสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนหรือสมาชิกในครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ที่มีกิจกรรมท่องเที่ยวปรากฏอยู่อย่างเด่นชัด และเขตพื้นที่ที่มีกิจกรรมท่องเที่ยวปรากฏไม่เด่นชัด

จากการใช้หลักการวิเคราะห์ความใกล้เคียง พบว่าภายหลังจากกิจกรรมท่องเที่ยวเข้าไปมีบทบาทภายในเกาะลุมพุกแล้ว ชุมชนบนเกาะลุมพุกมีแนวโน้มที่จะเกาะกลุ่มกันเป็นกระจุกเพิ่มมากขึ้นกว่าแต่ก่อน นอกจากนี้จะมีการตั้งถิ่นฐานอยู่กันเป็นกลุ่มตามบริเวณที่เป็นลุ่มน้ำพร้าว และในบริเวณที่เป็นที่สูง โดยรอบเกาะที่มีระดับความสูงไม่เกิน 500 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลางแล้ว ยังพบอีกว่าได้เริ่มมีการตั้งถิ่นฐานหรือบ้านเรือนหนาแน่นอยู่เรียงรายตามล่องฟากถนนหรือเส้นทางคมนาคมทางบกซึ่งเพิ่งได้รับการก่อสร้างขึ้นใหม่ ตลอดบริเวณชายฝั่งทะเลที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างเห็นได้ชัด และมีแนวโน้มว่าในอนาคตชุมชนบนเกาะลุมพุกจะมีการขยายตัวในลักษณะตามแนวถนนและชายฝั่งทะเลเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะย่านที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจ เช่นชุมชนหน้าทอน และย่านที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว คือ บริเวณหาดละไมและหาดเจ๊วงตลอดจนย่านที่มีการคมนาคมขนส่งสะดวก เช่นชุมชนลิปะน้อยและชุมชนท้องบาง

ส่วนการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินพบว่า การขยายตัวทางด้านการท่องเที่ยวมีส่วนก่อให้เกิดรูปแบบการใช้ที่ดินแบบใหม่ขึ้นมาอย่างรวดเร็ว ในขณะที่ความเจริญด้านต่าง ๆ ดำเนินไปนั้น ปัญหาความต้องการทรัพยากรที่ดินในแหล่งท่องเที่ยวข้อมตามมา ที่ดินในบริเวณพื้นที่หลายแห่งบนเกาะลุ่มถูกสับจองเพื่อใช้ในกิจการต่าง ๆ นับตั้งแต่ โรงแรม บังกาโล อาคารพาณิชย์ แหล่งท่องเที่ยว ท่าเรือ สนามบิน โรงพยาบาล ธนาคาร และสถานีตำรวจ ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานประเภทอื่น ๆ นอกจากพื้นที่บริเวณชายหาดแล้ว ที่ดินในบริเวณที่สูงในเกาะลุ่มก็ถูกนำไปใช้ในกิจกรรมท่องเที่ยวด้วย

จากการที่เกาะลุ่มมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมไปสู่การใช้ที่ดินเพื่อพาณิชย์กรรมและบริการต่าง ๆ ผลที่ตามมาคือ ที่ดินมีราคาสูงขึ้น เจ้าของที่ดินหรือเกษตรกรชาวเกาะลุ่มหาประโยชน์จากการขายที่ดิน พร้อมทั้งนำไปสู่การกว้านซื้อที่ดินเพื่อการเก็งกำไร ซึ่งสามารถส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตทั้งภาคเกษตรกรรม พาณิชยกรรม และภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในอนาคต ตลอดจนนำไปสู่ปัญหาการสูญเสียกรรมสิทธิ์ที่ดินและการย้ายถิ่นในที่ลุด

ในปัจจุบันปัญหาความขัดแย้งในด้านการใช้ที่ดินระหว่างภาคเกษตรกรรมกับภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวนั้นยังไม่ปรากฏเด่นชัด แต่ในทางกลับกันกิจกรรมท่องเที่ยวสามารถช่วยลดปัญหาด้านการใช้ที่ดินไม่ได้ประโยชน์เต็มทีในเกาะลุ่ม โดยมีการตัดแปลงพื้นที่เกษตรกรรมที่ให้มีผลตอบแทนต่ำและพื้นที่รกร้างว่างเปล่ามาใช้ประโยชน์ในด้านการท่องเที่ยว

ส่วนในด้านการกระจายประชากรและการย้ายถิ่น ภายหลังจากที่กิจกรรมท่องเที่ยวเข้าไปรบกวนสภาพในเกาะลุ่มแล้ว ประชากรที่อาศัยอยู่ในบริเวณท่องเที่ยวต่าง ๆ บนเกาะแห่งนี้มีการรวมตัวกันอยู่เป็นกลุ่มก้อนมากขึ้นกว่าเดิม ขณะที่หลายท้องที่มีจำนวนประชากรลดลง ซึ่งลักษณะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีต่อสภาพการตั้งถิ่นฐาน การใช้ที่ดิน และการเคลื่อนย้ายของประชากรในพื้นที่ที่เสียเปรียบไปสู่พื้นที่ที่ได้เปรียบ ทั้งนี้เป็นไปตามศักยภาพของพื้นที่และระดับการพัฒนาในพื้นที่ โดยเฉพาะย่านที่มีการพัฒนาเศรษฐกิจสูง การคมนาคมขนส่งสะดวกและย่านที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ตลอดจนการย้ายถิ่นออกไปตั้งถิ่นฐานอยู่ในเขตจังหวัดต่าง ๆ บนแผ่นดินใหญ่ด้วย

จากการสำรวจทัศนคติต่อการท่องเที่ยว พบว่า หน่วยงานส่วนใหญ่มิได้มีทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวและต้องการให้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในเกาะลันตาให้มากยิ่งขึ้น การท่องเที่ยวช่วยสร้างงาน สร้างอาชีพ เพิ่มพูนรายได้ ทำให้ที่ดินมีราคาสูงขึ้นและเป็นปัจจัยที่นำความเจริญมาสู่ท้องถิ่น โดยเฉพาะในด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ แต่ในทางกลับกัน ชาวเกาะยอมรับว่าการท่องเที่ยวเป็นตัวการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิต และก่อให้เกิดปัญหาการสูญเสียกรรมสิทธิ์ที่ดินและการย้ายถิ่น

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาครั้งนี้คือ ควรมีการทำแผนหลักกำหนดย่านการใช้ที่ดินในเกาะลันตา การเพิ่มงบประมาณในการพัฒนาเกาะลันตา การยกฐานะของสุขาภิบาลเกาะลันตาให้เป็นเทศบาลตำบล การบรรจุนโยบายและโครงการพัฒนาของเกาะลันตาไว้ในแผนพัฒนาจังหวัดสุราษฎร์ธานี การส่งเสริมการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในเกาะลันตา ตลอดจนการกำหนดมาตรการคุ้มครองการประกอบอาชีพของชาวเกาะและการออกกฎหมายเกี่ยวกับการใช้ที่ดินบังคับใช้ในเกาะลันตาด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title Impact of Tourist Development on Settlement and
Land Use on Ko Samui, Surat Thani

Name Mr. Dhammarong Uthairangsi

Thesis Advisor Associate Professor Chatchai Pongprayoon, Ph.D.
Assistant Professor Surasak Siripaibulsin, M.A.

Department Geography

Academic Year 1986

ABSTRACT

The objective of the thesis wants to find out an impact of tourist development on settlement and land uses on Ko Samui from population and migration analysis and the islanders' attitude toward development of tourist industry on the island.

By means of geographical techniques, aerial photo interpretation and questionnaires, the researcher interviewed either the household head or the members of the families who reside the area where tourist activities were present or absent.

By using the nearest neighbor analysis, it was revealed that after the tourist industry penetrated the island, the settlement pattern was more agglomerated than the previous one. Besides clustering along the coco-nut groves, the new settlement sprang up on the higher ground about 500 meters above sea level around the island. Also new densely-settled areas formed on both sides of the lately-constructed

highways along the tourist-attracted beaches. These settlement agglomerations will heavily spread along the highways and resort beaches in the future, especially along the economically-developed areas of Na-thon and potentially-beached resort of La-mai and Cha-weng including the convenient transport center of Li-pa-noi and Tong-Yang settlement.

Whereas land use changes developed quickly after the arrival of the tourist activities, new pieces of land were in demand and land speculation occurred in various spots on the island for different purposes such as hotel, commercial building, tourist spot, boat landing, air field, hospital, banking and police station, and other infrastructure. In addition to the beach, the land on the high altitude was also turned to tourist activities.

As altering agricultural land to commercial and service purposes is growing, land price was rapidly shot up. Land owners trade their land and amass new plots for impending profit. The impact will raise the cost of agricultural products, commercial and tourist activities.

Land use conflict between agricultural sector and tourist industry is at present not eminent. But in turn, the tourist activities help reduce land use problems by adapting under-utilized agricultural land or idle plots for tourists.

In terms of population distribution and migration after the tourist development, people tended to agglomerate much more than before. Many areas lost their population due to the new attractive

location of tourist activities upon land use. While migration which shifted from the less-advantageous to the more advantageous ones, according to the land potentialities and development. Areas which attract tourist activities were economically-attractive and easily accessible and some provinces on the mainland.

From the attitude survey on tourist activities, the result was that the majority of the islanders needed them and wished to support them. For tourism creates jobs, new occupations and increase land value. It was a development factor for the community especially for infrastructure and utilities. Contrarily, the islanders accepted that tourism disturbed their ways of life, rid of their ownership of land and sent out migration.

Some of the recommendation consist of proposing comprehensive land use plan on the island, increasing an annual budget for development and replace the sanitary status to the commune municipal status. The policy and program of development of the island should be part of the whole province of Surat Thani. It should create jobs that relate to tourism as well as protect the existing activities of the islanders including enacting law on land use control for the island.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ช
กิตติกรรมประกาศ	ญ
สารบัญตาราง/	ฉ
สารบัญแผนภูมิ/	ท
สารบัญแผนที่	ธ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ณ
บทที่	
1 บทนำ	1
2/ วิธีดำเนินการวิจัย	5
3 ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
4 สภาพทั่วไปของเกาะลันตา	27
5 การวิเคราะห์ข้อมูล	54
6 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	115
บรรณานุกรม	124
ภาคผนวก	131
ประวัติ	143

คุุณย์วิทยธรพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	หมู่บ้านตัวอย่างในเขตลุ่มชาภิบาลเกาะลุ่มยจำนวน 14 แห่ง 1,688 ครัวเรือน	6
2	จำนวนครัวเรือนตัวอย่างในท้องที่บริเวณเกาะลุ่มย จำนวนตามประเภท	7
3	แหล่งที่มาและประเภทของข้อมูลนำมาใช้ประกอบการวิจัย	9
4	จำนวนหมู่บ้าน ตำบล และเนื้อที่ของลุ่มชาภิบาลเกาะลุ่มยปี 2528 ...	32
5	จำนวนประชากรและความหนาแน่นประชากรของเกาะลุ่มยรายตำบล ปี 2528	36
6	จำนวนประชากรและอัตราส่วนร้อยละของประชากรเกาะลุ่มย จำแนกตามเพศ และหมวดอายุปี 2523	37
7	การใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในเกาะลุ่มยปี 2523	43
8	ความหนาแน่นของประชากรรายตำบลและอัตราส่วนร้อยละลุ่มยของ ประชากร ปี 2516	56
9	ความหนาแน่นของประชากรรายตำบลและอัตราส่วนร้อยละลุ่มยของ ประชากร ปี 2528	57
10	เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงประชากรของเกาะลุ่มยรายตำบล ในรอบ 12 ปี	64
11	เปรียบเทียบจำนวนประชากรของเกาะลุ่มยรายตำบลของ ปี 2516 กับ ปี 2528	65
12	ระยะทางระหว่างชุมชนที่ใกล้ที่สุดเป็นคู่ในบริเวณเกาะลุ่มย ปี 2508	70
13	ระยะทางระหว่างชุมชนที่ใกล้ที่สุดเป็นคู่ในบริเวณเกาะลุ่มย ปี 2528	77
14	ช่วงเวลาในการตั้งถิ่นฐานของชาวเกาะลุ่มย.....	84
15	ตำบลที่มีการย้ายถิ่นฐานภายในเกาะลุ่มย	85

ตาราง

16	สาเหตุในการโยกย้ายถิ่นฐานภายในเกาะลุมพินี	86
17	สาเหตุในการโยกย้ายออกไปตั้งถิ่นฐานยังถิ่นอื่นของชาวเกาะลุมพินี	87
18	จุดหมายปลายทางในการย้ายถิ่นฐานของชาวเกาะลุมพินี	89
19	ถิ่นฐานเดิมของผู้ที่อพยพเข้ามาตั้งหลักแหล่งในเกาะลุมพินี	89
20	สาเหตุในการโยกย้ายเข้ามาตั้งหลักแหล่งในเกาะลุมพินีของคนต่างถิ่น	90
21	สภาพการใช้ที่ดินในเกาะลุมพินี 2517 และ 2528 จำแนกตามประเภท	93
22	จำนวนเนื้อที่ถือครองของชาวเกาะลุมพินี	100
23	ลักษณะการถือครองที่ดินของชาวเกาะลุมพินี	100
24	สาเหตุของความจำเป็นที่ต้องขายที่ดินของชาวเกาะลุมพินี	101
25	วัตถุประสงค์ของการซื้อที่ดินไว้เป็นกรรมสิทธิ์ของชาวเกาะลุมพินี	102
26	สภาพการใช้ที่ดินก่อนการซื้อไว้เป็นกรรมสิทธิ์	103
27	จุดหมายปลายทางในการย้ายถิ่นของชาวเกาะลุมพินี	104
28	ตารางการวิเคราะห์เกี่ยวกับทัศนคติของชาวเกาะลุมพินีต่อการท่องเที่ยว ของกลุ่มอาชีพบริการ การค้า และกลุ่มอาชีพเกษตรกรรม	106
29	ความคิดเห็นของชาวเกาะลุมพินีต่อการท่องเที่ยวภายในบริเวณเกาะลุมพินี	112

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

		หน้า
แผนภูมิ		
1	ขั้นตอนในการดำเนินงานวิจัย	10
2	ปริมาณตัวแปรเฉลี่ยรายเดือนในรอบ 30 ปีของเกาะลุมพินี	34
3	ปริมาณประชากรเกาะลุมพินี ปี 2523	39
4	สถิตินักท่องเที่ยวของเกาะลุมพินี รายปี	46
5	จำนวนห้องพักในเกาะลุมพินี รายปี	52
6	การกระจายของประชากรบนพื้นที่เกาะลุมพินี ปี 2516 และปี 2528	59
7	จำนวนประชากรของเกาะลุมพินี รายตำบล	62
8	สัดส่วนการใช้ที่ดินเพื่อกิจกรรมการท่องเที่ยวปี 2528	97

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแนบ

แนบ		หน้า
1	ตำแหน่งที่ตั้งของเกาะลุมพินี	28
2	การแบ่งเขตการปกครองในบริเวณเกาะลุมพินี	29
3	ลักษณะภูมิประเทศของเกาะลุมพินี	30
4	สภาพการตั้งถิ่นฐานในเกาะลุมพินี ปี 2528	41
5	แหล่งท่องเที่ยวในเกาะลุมพินี	48
6	เส้นทางคมนาคมขนส่งในเกาะลุมพินี	50
7	การกระจายตัวของแหล่งที่ตั้งถิ่นฐานในเกาะลุมพินี ปี 2528	60
8	จำนวนประชากรเกาะลุมพินีรายตำบล ปี 2516	66
9	จำนวนประชากรเกาะลุมพินีรายตำบล ปี 2528	67
10	ตำแหน่งที่ตั้งของชุมชนในบริเวณเกาะลุมพินี ปี 2508	69
11	สภาพการกระจายของชุมชนในเกาะลุมพินี ปี 2508	74
12	ตำแหน่งที่ตั้งของชุมชนในบริเวณเกาะลุมพินี ปี 2528	76
13	สภาพการกระจายของชุมชนในเกาะลุมพินี ปี 2528	81
14	สภาพการใช้ที่ดินในเกาะลุมพินี ปี 2517	92
15	สภาพการใช้ที่ดินในเกาะลุมพินี ปี 2528	95
16	สภาพการใช้ที่ดินเพื่อกิจกรรมการท่องเที่ยวในเกาะลุมพินี ปี 2528	99

คำอธิบายสัญลักษณ์และอักษรย่อ

ลคย.	สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
วท.	สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย
ลสท.	สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย
วช.	สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
ททท.	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
กสท.	การสื่อสารแห่งประเทศไทย
ลลย.	สำนักงานสถิติแห่งชาติ
กปก.	การประปาส่วนภูมิภาค
ทฟก.	การไฟฟ้านครหลวง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย